

De Vreedzame School

De Vreedzame school

Een goed pedagogisch klimaat is een belangrijke voorwaarde voor het goed functioneren van leerlingen en leerkrachten op school. Een goed pedagogisch klimaat draagt bij aan het welbevinden van leerlingen en leraren en leidt tot betere leerresultaten en meer werkplezier. Dit gedragsprotocol gaat over te nemen maatregelen die gewenst gedrag bevorderen. Door een kind in te schrijven op BS Kienehoef gaan ouders/verzorgers akkoord met dit protocol. Dit protocol is dan ook een onderdeel van ons schoolveiligheidsplan. Vanwege de plek die dit in onze organisatie heeft, is het belangrijk dat het ook als protocol te vinden is op onze website.

INHOUD

1. De Vreedzame school als preventief kader
2. Hoe zorgen we voor sociale veiligheid?
 - 2.1 Uitdragen van een positieve sociale en morele norm
 - 2.2 Opstekers
 - 2.3 De klas en school: een gemeenschap
 - 2.4 Investeren in de relatie met kinderen
 - 2.5 Leerlingen worden medeverantwoordelijk door taken
 - 2.6 Kapstokregels: basisregels in de school
3. Wat verstaan we onder pesten?
 - 3.1 Plagen
 - 3.2 Pesten
4. Hoe grijpen we in bij pesten?
 - 4.1 Attent op plaagsituaties
 - 4.2 Signalen van pesten altijd serieus nemen
 - 4.3 Cyberpesten
 - 4.4 Oplossingsgerichte pest-aanpak
 - 4.5 Verwijzen, schorsen, verwijderen
5. Vreedzame School – werkgroep
6. Regels en afspraken
 - 6.1 In de klas
 - 6.2 In de gang
 - 6.3 Op de speelplaats

1. De vreedzame school als preventief kader

Uitgangspunt voor het beleid op onze sociale veiligheid is het programma van De Vreedzame School. De Vreedzame School is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het programma helpt onze school een gemeenschap te vormen waarin we leerlingen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, hun omgeving, voor de schoolgemeenschap en de samenleving. Met De Vreedzame School besteden we aandacht aan basale sociale-emotionele en burgerschapscompetenties die wenselijk zijn in een democratische samenleving, zoals;

- op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen
- je verplaatsen in een ander
- openstaan voor verschillen tussen mensen
- constructief conflicten oplossen
- omgangsvaardigheden
- verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap.

Wij willen dat kinderen op onze school zich niet alleen optimaal ontwikkelen in de schoolse vakken, zoals taal en rekenen, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de sociale en maatschappelijke vorming van leerlingen. Dat het goede mensen worden die op hun beurt een bijdrage aan de samenleving zullen leveren. Verder wil onze school een plek te zijn waar álle kinderen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren. We doen veel om sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen. Hieronder werken we deze preventieve maatregelen nader uit. Sinds 1 augustus 2015 is in de wet vastgelegd dat scholen niet alleen aantoonbaar sociaal veiligheidsbeleid moeten voeren, maar dit ook jaarlijks moeten monitoren. Hoe wij dit doen is te lezen in dit document.

2. Hoe zorgen we voor sociale veiligheid?

Zoals we hiervoor al aangegeven hebben, leggen we met het programma van De Vreedzame School fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. We noemen een paar belangrijke elementen van het programma, naast de wekelijkse lessen die leerlingen in alle groepen ondergaan.

2.1 Uitdragen van een positieve sociale en morele norm

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'wat wordt er hier van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren willen we expliciet een positieve sociale en morele norm uitdragen. Dit doen we onder andere door:

- de omgangsafspraken en het logo van De Vreedzame School hangen zichtbaar in de school;
- we geven opstekers als compliment voor iets positiefs wat kinderen hebben gedaan;
- we sturen het gedrag van kinderen dat haaks staat op de norm direct bij.

En – specifiek gericht op ongewenst gedrag als pesten – leren we de leerlingen dat ze op kunnen en moeten komen voor gepeste medeleerlingen, dat ze 'verdedigers' kunnen zijn.

2.2 Opstekers

We streven dus naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen makkelijk samenwerkt met iedereen. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hiertoe te komen is het geven van 'opstekers', of complimenten. Als iedereen in de groep in staat is om elkaar complimenten te geven, en zo hun waardering voor elkaar uit te spreken, ontstaat er langzamerhand een steeds positievere sfeer in de groep. En daarmee een cultuur waarin het normaal is om de nadruk te leggen op wat goed gaat. Een klimaat waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, zich gewaardeerd weten, het gevoel hebben dat het er toe doet dat ze er zijn.

2.3 De klas en school

Een gemeenschap In het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep in alle klassen (met de lessen van blok 1 van De Vreedzame School). We willen alle leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die de school en de klas vormen. We willen dat zij ervaren dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de klas of de school minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is. Dit doen we onder andere door samen omgangsafspraken te maken, samen te bedenken welke taken er in de klas zijn en die met elkaar verdelen, of als klas presentaties voor andere klassen te verzorgen. Tijdens de lessen laten we kinderen veel samenwerken met steeds verschillende leerlingen. We gebruiken hiervoor vaste coöperatieve werkvormen (zie bijlage). Het voorgaande heeft evenzeer betrekking op de school als leefgemeenschap. Het maakt veel uit of leerlingen zich verbonden voelen met de school als geheel als zij de school als een gemeenschap ervaren. Die gemeenschap bestaat dan – als het goed is – uit alle andere leerlingen, alle leerkrachten en alle ouders. Op onze school vinden we het daarom belangrijk dat alle leerlingen alle leerkrachten kennen. Om die reden worden ook groepsoverstijgende activiteiten gedaan, bv crea-middagen, eindactiviteit, kerst- en paasviering. Maar ook wordt er op de speelplaats gesurveilleerd juist bij andere groepen dan degene waarin je werkt. Daarnaast zorgen we ervoor dat afscheid van vertrekkende leerkrachten en welkom van nieuwe leerkrachten wordt gedaan in het bijzijn van alle kinderen.

2.4 Investeren in de relatie met de leerlingen

We vinden het belangrijk dat alle leerlingen een goede relatie hebben met hun eigen leerkracht. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van onze leerkrachten dat ze investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie. Ieder kind moet voelen dat het er toe doet, dat de leerkracht het fijn vindt dat hij of zij er vandaag weer is. Alle leerkrachten zorgen ervoor dat ze aan het begin van het jaar tussen de bedrijven door met iedere leerling een kindgesprekje voeren over persoonlijke zaken als: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk vinden of spannend, hoe het thuis gaat en wat ze graag doen na schooltijd.

2.5 Leerlingen worden mede verantwoordelijk voor taken. Als de klas een gemeenschap is, voelen leerlingen zich betrokken bij wat er gebeurt in de klas. We willen dat zij van jongs af aan leren hun steentje bij te dragen aan het algemeen belang. En daar zullen ze zich eerder verantwoordelijk voor voelen als ze ook echt mogen meedenken en als ze serieus worden genomen. In blok 1 worden de taken geïnventariseerd, bv. computers opstarten/afsluiten, beheer over een kast, uitdelen, planten, enz. Kinderen kunnen kiezen voor een taak en leggen verantwoording af aan de groep over het uitvoeren. Dit wordt door het jaar heen gewisseld. Er zijn ook schooltaken, bv. plein en omgeving netjes houden, inspraak goede-doelen-geld, enz.

2.6 Kapstokregels

Basisregels in de school Deze regels hangen in iedere klas. Omdat de regels vrij algemeen zijn, worden ze met de kinderen samen specifieker gemaakt. Deze uitwerking hangt in iedere klas. 1. We gaan vriendelijk en respectvol met elkaar om. 2. We gaan netjes om met onze en andermans spullen. 3. We zorgen voor een rustige en veilige omgeving.

3. Wat verstaan we onder pesten?

We leren de kinderen in blok 1 het onderscheid tussen plagen en pesten. Dit wordt jaarlijks geïntroduceerd en deze terminologie wordt door het jaar heen steeds toegepast.

3.1 Plagen:

- Dit gebeurt af en toe, misschien één of twee keer achter elkaar.
- Het gebeurt zonder nadenken, uit onhandigheid of een grapje.
- De kinderen zijn gewaagd aan elkaar, het gebeurt over en weer.
- Als het geplaagde kind 'Stop, hou op!' zegt, stopt de ander gelijk.
- Meestal vergeet je het al snel weer.
- Als het plagen niet stopt, mag een kind naar de leerkracht gaan en wordt het samen opgelost.

3.2 Pesten:

- Dit gebeurt niet af en toe, maar steeds weer.
- Het gebeurt met opzet, soms wordt er zelfs een plannetje gemaakt.
- De kinderen zijn niet aan elkaar gewaagd. De pester is de baas, het gepeste kind is bang.
- Het gepeste kind durft geen 'Stop, hou op!' meer te zeggen en ook niet naar de Leerkracht te gaan uit angst dat het pesten dan erger wordt.
- Er is dringend hulp nodig van anderen uit de klas, of van een volwassene!

Wij spreken dus van pesten als er sprake is van een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen, herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag van één of meer leerlingen en verschil in macht tussen pester en gepeste.

De insteek bij plagen is eerder om elkaar uit te dagen, aan het lachen maken, en minder dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een conflict.

Een conflict is een verschil van mening. Soms ontaardt een conflict in een ruzie, als er sprake is van geweld (schoppen, slaan, schelden). Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Maar pesten is van een heel andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen.

Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking. Pesten behoort helaas tot het repertoire van kinderen, en het wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. Wij bieden op onze school een sterk tegenwicht: de klas en school moet een positieve sociale gemeenschap te zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap, en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht heeft. Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Eén met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in. Allereerst bekijken we of het programma van De Vreedzame School (nog) goed wordt uitgevoerd in de betreffende groep. Als dit niet het geval is, wordt hier op urgente wijze aandacht aan besteed. Vervolgens is er soms meer nodig. We hanteren daarbij een glijdende schaal: van vroegtijdig

ingrijpen bij plagen tot uiteindelijk (als alle andere middelen zijn uitgeput) schorsen of verwijderen van leerlingen. In de navolgende paragrafen worden de onderscheiden stappen toegelicht.

4. Hoe grijpen we in bij pesten?

4.1 Attent op plaag-situaties

We zijn attent op plaag-situaties in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan gemakkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. We besteden er in de lessen van blok 1 aandacht aan. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag. Soms schakelen we een buddy in: een medeleerling die de geplaagde leerling helpt er een einde aan te maken. Ook kunnen we de mediators vragen te helpen.

4.2 Signalen van pesten altijd serieus nemen

Wanneer een ouder of leerling ziet dat een kind gepest wordt, moet dit altijd gemeld worden! Kinderen worden in blok 1 van Vreedzame School overtuigd van het belang dat we met elkaar verantwoordelijk zijn om pesten zo gauw mogelijk te stoppen. Bij een signaal van pesten, gaat bij elke leerkracht een alarmbel af. Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan nog altijd gebeuren. Als er, ondanks alle preventieve maatregelen, toch pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om deze zo snel mogelijk aan te pakken. De leerkracht zal in alle gevallen kindgesprekken voeren met zowel de gepeste(n) als de pester(s). Hierbij worden ook de ouders betrokken. Afhankelijk van wat de betrokken leerling hierin aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Alleen als de betrokken leerling (eventueel in overleg met zijn of haar ouders) dit zelf wil. Uit recent wetenschappelijk onderzoek blijkt opnieuw dat de meeste 'macht' voor het stoppen van pestgedrag ligt bij de groep. Met name populaire leerlingen kunnen belangrijk zijn als 'verdedigers'. De interventies rondom het pesten worden binnen twee weken uitgevoerd en gemeld bij de directeur.

4.3 Cyberpesten

Digitaal pesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich mee brengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen leren om te gaan met sociale media, en dat we kinderen opvoeden tot digitaal burger. Vanaf het moment dat kinderen op internet gaan (gr 5), gaat de groepsleerkracht met de groep in gesprek over de manier waarop ze hiermee om kunnen gaan. We zetten direct ook op dit terrein een duidelijke norm neer: 'Zo doen we dat hier op school met sociale media!'

Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht. Vervolgens nemen we onmiddellijk de tijd om hierover met de leerling(en) te praten. In het kader van De Vreedzame school besteden we vanaf groep 5 geregeld aandacht aan online communiceren.

4.4 Oplossingsgerichte Pest- Aanpak

Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak van pesten die De Vreedzame School aanbiedt: de Oplossingsgerichte Pestaanpak . De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen de leerkracht en leerlingen. Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig samengestelde groep leerlingen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf , we gaan uit van het goede in ieder kind, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1. Gesprek met het gepeste kind: De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zijn zo'n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes.
2. Gesprek met de pester: De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het pestende kind over de situatie, vraagt naar de reden van zijn pestgedrag. Het gesprek is niet bedoeld om schuld of straf bij de leerling te leggen, maar om de pester bewust te maken wat het effect is van zijn/haar gedrag.
3. Steungroep: Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.
4. Tweede gesprek met de gepeste: Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste. Ook reflecteert samen met het gepeste kind op wat zijn of haar eigen rol daarin is.
5. Tweede gesprek met de steungroep: Na ongeveer een week is er weer een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan om ervoor te zorgen dat het gepeste kind zich beter zou kunnen voelen. Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren herhaald worden om er voor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert. We lichten in alle gevallen de ouders in van de pester(s) en van het gepeste kind.

4.5 Verwijzen, schorsen, verwijderen

De hiervoor beschreven Oplossingsgerichte pestaanpak is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet bij. Ondanks de verschillende stappen van het gedragsprotocol, zien we geen verbetering. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier. Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we – als alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad - moeten overgaan tot verwijzen, schorsing of verwijdering.

Dit is fase vijf van ons gedragsprotocol. Een dergelijke oplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we betrokkenen, voor dat de genomen maatregel wordt uitgevoerd, een laatste kans om de situatie te herstellen.

We gebruiken hierbij de vorm van herstelgesprekken. De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de 'schade' te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie.

Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokken) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken.

5. Vreedzame school - werkgroep

Van scholen wordt verwacht dat ze een teamlid (of meerdere teamleden) belasten met de taak om het beleid ten aanzien van pesten te coördineren, die tevens als aanspreekpunt in het kader van pesten fungeert. Wij kiezen ervoor om deze taak mee te nemen in het bredere perspectief van de pedagogische opdracht van de school, en de domeinen van sociale competentie en burgerschapsvorming. De taakomschrijving van deze stuurgroep Vreedzame School ziet er als volgt uit:

- Ontwikkelen, actualiseren en levend houden van beleid en aanpak m.b.t. burgerschap/De Vreedzame School binnen het curriculum en het sociaal-pedagogische klimaat van de school.
- Het bijhouden van literatuur over vakdidactisch onderwijs en zich op de hoogte houden van onderzoek en ontwikkelingen.
- Adviseren bij de keuze, aanpak en implementatie van nieuwe methodes en/of materialen of software op het terrein van burgerschap/De Vreedzame School.
- Op verzoek fungeren als vraagbaak en luisterend oor voor collega's, ondersteunen van beginnende collega's op het betreffende vakgebied, bieden van klassenconsultatie en nabespreking.
- Bewust bezig zijn met goed (vakdidactisch) onderwijs, experimenteren en onderzoeken. Deelnemen aan conferenties en studiedagen en informatie doorspelen.
- Bewaken van de kwaliteit van de uitvoering van De Vreedzame School.
- Zorg dragen voor volgen van het borgingsinstrument van De Vreedzame school.
- De Vreedzame School agenderen op de teamvergaderingen.
- Inwerken en coachen nieuwe leerkrachten.
- Organiseren ouderbijeenkomsten rondom De Vreedzame School.
- Verzorgen van de nieuwsbrieven voor ouders over De Vreedzame School.
- Het zorg dragen voor de zichtbaarheid van De Vreedzame School in lokalen, gangen en andere plekken in en om het gebouw.
- Verzorgen van de jaarlijkse mediatorentraining.
- Fungeren als contactpersoon voor de leerlingmediatoren; regelmatig evaluatie met mediators.

6. Basisafspraken basisschool Kienehoef

- **je doet niemand pijn (niet fysiek en niet verbaal).**
- **je laat elkaar uitpraten.**
- **je luistert naar elkaar.**
- **je hoort erbij.**
- **je wil een conflict oplossen en doet daar je best voor.**
- **je benadert elkaar met respect.**

In de klas

- We zijn aardig tegen elkaar
- We steken onze vinger op als we iets willen zeggen
- Als een ander praat zijn wij stil
- We helpen elkaar
- We gebruiken het stoplicht tijdens het werken
- Tijdens het werken fluisteren we als we iets willen vragen
- Als we iets willen lenen van een ander, vragen we het netjes en zijn we er zuinig op.

In de gang

- We zijn rustig en praten zachtjes met elkaar op de gang
- We lopen rustig
- We lopen niet zomaar door de school
- We hangen onze jas en tas netjes op, tassen kunnen ook onder de kapstok.
- Onze fruitbakjes doen we in de fruitbak

Op de speelplaats

- De speelplaats is van iedereen, dat geldt ook voor de bijbehorende materialen
- We zijn zelf verantwoordelijk voor onze spullen (jassen en tassen die buiten blijven liggen).
- We spelen niet tussen de fietsen
- We vragen of iemand mee wil doen met een spelletje
- Als iemand verdrietig is, gaan we diegene helpen
- Als er wordt gevraagd 'ophouden' moet je meteen stoppen. Stop = stop
- We doen elkaar geen pijn
- We spelen samen, we spelen eerlijk
- Wij hebben een hekel aan pesten: iedereen hoort erbij
- We gaan respectvol om met de buitenmaterialen
- We gooien ons afval in de daarvoor bestemde afvalbak
- We gooien of schoppen niets tegen de ramen